

Annale u Osijeku na putu svoje transformacije?

U svečanoj atmosferi počeo je u subotu 29. svibnja u osječkom Hrvatskom narodnom kazalištu u prisutnosti mnogobrojnih kulturnih i društvenih radnika ovogodišnji Annale komorne opere i baleta. Bio je to sedmi Annale, koji je već postigao vrijednu afirmaciju i priznanja ne samo na hrvatskom i jugoslavenskom, već i na međunarodnom glazbenom području. Cast otvorenja pripala je poznatom hrvatskom skladatelju i dirigentu Dragutinu Savinu i njegovoj operi prema Shakespeareu »Ja sam ja«, koju sam autor naziva glazbeno-scenskom studijom u dva dijela. Znamo koliko rijetkost predstavlja pojava jednog domaćeg djela, pa zato s te strane treba pozdraviti ovo novo Savinovo djelo. Drugo je pitanje da li je Savin u svojoj glazbeno-scenskoj studiji uspio kao skladatelj, libretist i redatelj. Moram odmah reći da opera na žalost nije uspjela i da joj neće biti dug vijek iz nekoliko razloga. Osnovno je da djelo uopće nema komorni karakter, već da s mnogobrojnim solistima, baletom, zborom i statistima predstavlja tipičan primjer velike opere. Glazbena struktura se bazira tijekom cijele izvedbe na velikom broju recitativa atonalnog karaktera osim neobjašnjivo skladne romantične arije samog Richarda koji je naravno i glavno lice opere. Krvava Shakespeareova tragedija u kojoj Richard III s opravdanjem i obrazloženjem likvidira svoje rođake, prijatelje i neprijatelje u totalnoj borbi za vlast i moć ispada u samoj operi neobrazloženo. Dobliva se dojam da sve te ljude Richard ubija bez ikakvog povoda. Na taj način i glavni lik u operi gubi onu unutrašnju snagu, cinizam i ironiju kojom tuče svoje protivnike i tobožnje neprijatelje u općoj krvavoj konstelaciji. Nepotrebni inserti s baletom i pantomimom doprinijeli su da se radnja nepotrebno razvuče i postane dosadnom. Glazba je toliko heterogena da se već na pojedinim stranicama operne partiture nije znalo gdje počinje, a gdje se završava pojedini glazbeni utjecaj. Bilo je tu i Verdija i Giordana i Rahmanjinova i drugih skladatelja.

Izvedba opere »Ja sam ja« pod palicom Željka Milera bila je na profesionalnoj razini. Orkestar je riješio uspješno sve zavrzame partiture i zvučao svjež i uvježbano, dok je rad sa solistima bio usaglašen sa zahtjevima redatelja na uskom i skućenom prostoru osječke pozornice koja ne podnosi veliki broj umjetnika u istom času na jednom mjestu. Nosilac uloge kralja Richarda Veljko Zgrablić nije uspješno realizirao bogatu skalju Richardovih raspoloženja i osjećanja, tako da je glavni lik ostao potpuno dramaturški neopravdan, kao i svi njegovi postupci. U drugom dijelu predstave ostao je Zgrablić skoro bez glasa, tako da je mogao još samo parlandirati. U režiji Dragutina Savina manjkalo je one potrebne kreativnosti koja je u ovom slučaju djelomično mogla spasiti scensku realizaciju opere. To je jedino dokazala u sceni prokletstva Margarete prvakinja Opere Slavica Pfaf stvorivši malo remek-djelo glazbeno-scenskog umijeća. Da su svi pošli tim pravcem, nedostaci djela ne bi se toliko primjećivali. Svoju tešku dionicu prekrasno je pjevala Božena Čubra, dok su se u ostalim solističkim ulogama istakli Stjepica Petrušić, Margit Tomik, Almas Tudaković i Nikola Stanković. Dramske dijelove teksta interpretirao je sa smislom i lijepom dikcijom Frano Krtić. Koreografija Slavka Pervana u svojoj nametljivosti samo je smetala. Ističem solistu na glasu Teodora Sobovića. Zbor je koncipiran poput onog u grčkoj tragediji, a pjevao je svoje dionice u visokim položajima s dosta naprežanja. Scenografija i kostimi Vladimira Marenica smišljeni i funkcionalni.

Ovom izvedbom je Dragutin Savin proslavio 35. godišnjicu rada i 60. godišnjicu života. Možemo požaliti da ovom prilikom nije bila obnovljena njegova uspješna opera »Pohušanje u dolini Šentflorjanski«, što bi ujedno bila i prilika da se proslavi Cankareva godišnjica.

Drugog dana Annala, u nedjelju 30. svibnja, gostovao je Balet slovačkog narodnog kazališta iz Bratislave. U prvom dijelu svojeg programa gosti su izvodili uglavnom fragmente iz standardnih djela baletnog

repertoara. U tom su dijelu pokazali da im još mnogo manjka u prezentaciji klasičnog baleta. Uspjeli im je bio drugi dio programa u kojem su izvodili modernije koncipirane balette. Spominjem posebno »Povjerljiva pisma« na Janačekovu glazbu i Četvrti stavak iz Devete simfonije G. Mahlera u inventivnoj koreografiji Sándora Tótha. Ukupan dojam nastupa slovačkih gostiju umanjile su vrlo loše magnetofonske snimke. Budimpeštanska komorna opera nas je u ponedjeljak 31. svibnja vrlo neugodno iznenadila svojom koncertnom izvedbom Pergolesijeve opere »Služavka gospodarica« i Paisiellovom jednočinkom »Učitelj i njegovi učenici«. Ispalo je apsurdno da se jedna »Služavka gospodarica« izvodi koncertno. To je, čini se, »zasluga« Koncertne direkcije iz Zagreba koja je u posljednji čas angažirala mađarske umjetnike, kad se doznalo da su neki drugi najavljivani ansambli otkazali svoj dolazak u Osijek. Inače moram priznati da je izvođenje mađarskih pjevača i orkestra pod palicom dirigenta Ferenc Szekeresa bilo na visokom nivou i da su se istakli izvrsni bariton László Polgár i pjevali svoj dolazak u Osijek. Inače moram priznati da je čice Ötvös Csilla i Takács Klára.

Nema sumnje da je pariški ansambl »Ballet theatre Joseph Russilo« svojim cjelovečernjim programom u utorku 1. lipnja u Nastavno-sportskoj dvorani osvojio simpatije preko tisuću posjetilaca. Izvođeci tri baleta na glazbu Ravela Fauréa i Lejeunea, ansambl pariških gostiju se predstavio kao grupa plesača savršene tehnike i izražajnosti. Vrhunac večeri je predstavljao balet »Postanak« na glazbu Fauréa, evocirajući sjećanje na Bibliju. Osmišljena koreografija i likovna rješenja scene i kostima doprinijeli su općem uspješnom utisku.

Sretne ruke nije bio Komorni ansambl slobodnog plesa iz Zagreba (umjetničko vodstvo Milana Broš) u srijedu 2. lipnja s baletnim improvizacijama na »glazbu« Dubravka Detonija. Detonijeva »glazba«, koja se pretežno sastoji od vrištanja, zvukova i pištanja, nije dozvolila koreografima da razviju iple suvisli pokret na pozornici. Publika je za vrijeme izvođenja napuštala dvoranu. Po svemu sudeći ovaj ansambl s ovako koncipiranim programom nije trebao doći na Annale.

Ugodno nas je iznenadio u četvrtak 3. lipnja svojim nastupom Studio za suvremeni ples iz Zagreba pod umjetničkim vodstvom Tihane Škrinjarić, koji je na koreografiju iste umjetnice izveo program »Simfonije« u izvrsnim kostimima Vjere Ivanković na glazbu Branimira Sakača i Borisa Ulricha. Maštovita koreografija je pokazala da se i suvremena glazba može adekvatno prezentirati i pretvoriti u sugestivni plesni trenutak.

Petak 4. lipnja označio je još jedan zanimljiv susret sa zagrebačkim umjetnicima. Balet Hrvatskog narodnog kazališta izveo je u koreografiji Milka Sparembleka u Nastavno-sportskoj dvorani na glazbu Beethovena, Debussyja i Orfa jedan sasvim nov pristup modernom baletu u izvanrednoj Sparemblekovojoj scenskoj intervenciji. Balet je plesao kao preporođen, da bi u posljednjem djelu — »Trijumf Afrodite« — na glazbu Orfa postigao upravo virtuoznu razigranost i maksimalnu tehničku sigurnost. Cijeli niz solista na čelu s Astrid Turinom, Milenom Leben, Melitom Skorupski, Ivankom Zunac, Majom Sbrljenović, Silvom Muradori, Damirom Novakom, Stefanom Furijanom i Dinkom Bogdanićem pobrinuo se da svojim plesničkim kvalitetama vjerno prenese na pozornicu Sparemblekovu maštovitu koreografiju.

Ovogodišnji Annale završila je Opera Hrvatskoga narodnog kazališta iz Zagreba operom »Ljubav don Perlimplina« Mire Belamarića. Ne bih ovdje želio još jednom govoriti o kvalitetama ovog djela jer sam o njemu pisao u broju 2. ovog časopisa. Napominjem da je to bio dostojan završetak Annala. Uspjeh su pored dirigenta i orkestra zabilježili i glavni protagonisti Mirka Klarić i Franjo Paulić, kao i baletni prvaci Žofija Toth, Dinko Bogdanić, Mladen Drakulić i Zoran Grgić u koreografiji Miljenka Vikića.

Na kraju ovog prikaza želio bih iznijeti i neke zamjerke od bitne važnosti. Umjetnički savjet Annala provodi i nadalje nerazumljivu politiku negledanja

predstava prije nego što ansamblu dođu u Osijek, već sve prepušta agencijama koje vrlo često nesavjesno i neodgovorno (poput Koncertne direkcije Zagreb) priređuju svakakva neugodna iznenađenja. Ove godine nije bilo toliko potrebnih biltena, a u programu je prevladavao balet, a ne opera. Iz Zagreba su došla čak četiri ansambla, dok iz drugih republika nije bilo nikoga. Poznato je da se recimo Mariborska opera uvijek odazivala pozivima na Annale i izvodila komorna operna djela izuzetnih glazbenih vrijednosti. Informiran sam da su Mariborčani i ove godine htjeli doći, ali da Osječani nisu ni odgovorili. I kritičari su ove godine bili vrlo neugodno tretirani. Pozivi redakcijama ili nisu bili poslani ili su dostavljeni onim kritičarima koji pišu samo pozitivno! To se upravi Annala osvetilo, jer je došlo vrlo malo kritičara koji su bili u stanju o Annalu kompetentno pisati. Dogodio se i apsurd da su pojedini kritičari, iako prvi puta na Annalu, stavljeni u rang gostiju, dok drugi, koji Annale prate već godinama, nisu dobili ni pozive. Okrugli stolovi su bili dezorganizirani. Moram reći da niti jedan nije uspio, a da su voditelji okruglih stolova pozivani doslovno u posljednji trenutak. Glavni urednik lista »Kazalište« iz Osijeka Ljubo Stanojević na jednom je javnom razgovoru bio čak pozvan na odgovornost zato što je u »Glasu Slavonije« pisao negativno o tim skandaloznim okruglim stolovima. Na kraju Annala je jedva ostalo toliko kritičara da bi mogao biti formiran žiri kritike pod pokroviteljstvom »Glasa Slavonije«. Nema sumnje da će i u organizaciji ove smotre dosta toga trebati mijenjati, a posebno ispraviti loše međuljudske odnose koji vladaju između pojedinih organizatora Annala i štete svima nama.

Javna rasprava o Annalu u petak 4. lipnja načela je sve ove spomenute probleme, iako su pojedinci iz Hrvatskog narodnog kazališta u Osijeku nastojali grčevito braniti mnoge od svojih neodrživih stavova. Trebalo bi znati da Annale nije samo osječka stvar i da ne smije biti mogućnost za realiziranje isključivo osječkih opernih potencijala i ambicija.

Siniša Hrestak

Koncert na orguljama u bazilici Srca Isusova u Zagrebu

U okviru proslave 750. godišnjice smrti sv. Franje Asiškoga održao je 18. srpnja 1976. u crkvi oo. Isusova (Palmotičeva 33) zapaženi i vrlo uspjeli koncert *Mo. Alberto Cerroni*, orguljaš bazilike sv. Marije od Anđela (Porcijunkula) u Asizu, profesor orgulja na Papinskom institutu za crkvenu glazbu u Rimu i na Institutu »Frescobaldi« (Perugia), a predaje i na državnom konzervatoriju. Do sada je održao niz uspješnih koncerata diljem cijele Italije i u mnogim evropskim metropolama (London, Kopenhagen, Beč, Istanbul, Köln, Stockholm itd.). Sada se po prvi put predstavio našoj publici izvedbom karakterističnih orguljskih skladbi talijanskih i drugih majstora.

Prvi dio programa obuhvatio je nekoliko djela izrazito talijanskih (A. Scarlatti: XI. toccata, D. Zipoli: Partita u a-molu, B. Pasquini: Toccata i scherzo — »cuccù«, A. Vivaldi: Concert u a-molu), a drugi dio nekoliko djela ostalih evropskih skladatelja (J. S. Bach: Preludij i fuga u Es-duru, L. C. D'Aquin: VI Noel, J. Pachelbel: Dva preludija na koral »Vom Himmel da komm'ich her«, J. Nieland: Toccata u a-molu).

Znalački koristeći sve mogućnosti zvukovnog bogatstva i sjaja ovih, nedavno restauriranih i proširenih orgulja, koncertant je, profesionalno poštujući stilske karakteristike navedenih skladbi, izveo program besprijekorne i zamjerne tehničke čistoće, sjaja i stručne visine. Time je i našoj publici ostavio nedvojbenu utisak da pripada u red vrhunskih orguljaša našeg vremena.

Lj. Galetić

Splitska koncertna sezona 1975/76.

Ovogodišnja splitska koncertna sezona završena je 26. travnja 1976. nastupom *Zagrebačkih solista*. Završila je, dakle, onako, kako je i počela — koncertom jednog komornog orkestra. Sve ostale priredbe unutar tog ciklusa bile su, uglavnom, u znaku instrumentalnih solista, prvenstveno glasovirača, što je, na određeni način, rezultiralo stanovitom jednoličnošću u programsko-repertoarnom pogledu i nešto slabijim posjetom publike. Slabijem odzivu koncertnih posjetitelja vjerojatno je pridonijela i činjenica da među ovogodišnjim izvođačima nije bilo više umjetnika »zvučnijeg« imena, a što je opet posljedica skromnijih novčanih sredstava, koja su stajala na raspolaganju organizatoru — »Dalmacijakonzertu«. S druge strane, upravo taj nedostatak istaknutijih solista omogućio je veći broj nastupa mladih umjetnika (i splitskih koncertnih ansambla i izvođača), kojima je time pružena još jedna prilika za afirmaciju i stjecanje koncertne prakse.

U okviru pretplatničkog ciklusa tijekom protekle sezone na splitskom koncertnom podiju nastupili su slijedeći solisti i ansamblu, izvođači djela starijih i suvremenih, inozemnih i domaćih skladatelja:

20. listopada 1975. *Komorni orkestar Moskovske filharmonije*; 3. studenoga *Sretna Meštirović* (glasovir, Zagreb); 10. studenoga *Ratka Dimitrova* (violina) i *Ljupka Hadži-Georgijeva* (glasovir), obje iz Skoplja; 17. studenoga zagrebački *Collegium musicum*; 1. prosinca *Valentin Stefanov* (violina, Bugarska) i *Željko Marasović* (glasovir, Zagreb); 15. prosinca *Regina Smendzianka* (glasovir, Poljska); 12. siječnja 1976. *Marijan Jerbić* (violoncello, Zagreb); 19. siječnja *Marco Fumo* (glasovir, Italija); 4. veljače *Giuseppe Anedda* (mandolina, Italija); 9. veljače *Linha Singers* (CSSR); 16. veljače *Tajana Nikolajeva* (glasovir, SSSR); 1. ožujka *Ivan Borčić* (klarinet) i *Olga Račić* (glasovir), obje iz Splita; 9. ožujka *Splitski gudački kvartet*; 15. ožujka *Irena Grafenauer* i *Gita Mally* (glasovir), obje iz Ljubljane; 31. ožujka *Andrej Korsakov* (violina) i *Jolanta Mirošnikova* (glasovir), obje iz SSSR-a; 5. travnja *Dubravka Tomšič* (glasovir, Ljubljana); 12. travnja *Justus Frantz* (glasovir, SR Njemačka); 19. travnja *Josip Skunca* (violina) i *Olga Račić* (glasovir), obje iz Splita, i 26. travnja *Zagrebački solisti* sa solisticom na glasoviru *Ksenijom Kos*, također iz Zagreba.

Izvan pretplatničkog ciklusa koncerte su imali:

24. studenoga 1975. *Ljiljana Pećanac* (glasovir) i *Stanislav Koblar* (violina), obje iz Sarajeva; 10. prosinca *Jean Belliard* (lutnja, Pariz); 26. siječnja 1976. *Mirjana Vukdragović* (glasovir, Beograd) i 22. ožujka *Jasminka Čakar* (glasovir, Skoplje).

Neovisno od »Dalmacijakonzerta«, orkestar Opere splitskoga Hrvatskoga narodnog kazališta priredio je pod ravnanjem *Nikolaja Zličara* dne 23. ožujka 1976. svoj simfonijski koncert, na kojem su kao solisti nastupili sopranistica *Duškanka Simonović* iz Splita, trombonist *Kiril Ribarski* iz Ljubljane i trubljač *Nino Obradović* iz Dubrovnika. Također neovisno od »Dalmacijakonzerta«, i Muzička omladina Splita priredila je nekoliko glazbenih večeri u okviru svoje »Muzičke slušaonice«.

Protekla splitska koncertna sezona, općenito uzevši, iako nije u potpunosti ispunila očekivanja publike, ipak zaslužuje povoljnu ocjenu. Međutim, poznavajući raspoloženja i sklonosti koncertnih posjetitelja, organizatori bi ubuduće morali paziti, naravno, ako im to bude moguće, da izbor solista bude raznovrsniji i kvalitetniji, te da bude više koncerata komornih sastava i orkestrara. A bilo bi potrebno da se počne misliti i na gradnju nove, odnosno odgovarajuće koncertne dvorane, što, dakako, nije stvar samo organizatora »Dalmacijakonzerta«.

Ivan Bošković